

Sygn. akt VIII C 510/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy Justyna Stelmach

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabella Bors

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2020 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.

przeciwko E. G.

o zapłatę 20 467,53 zł

1. oddała powództwo;

2. zasądza od (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. na rzecz pozwanej E. G. kwotę 2.952 (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa) złote tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego pozwanej przez pełnomocnika z urzędu, obejmującą stawkę podatku od towarów i usług;

3. obciąża stronę powodową obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi kwoty 480,81 zł (czterysta osiemdziesiąt złotych osiemdziesiąt jeden groszy) tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków.

Sygn. akt VIII C 510/20

UZASADNIENIE

W dniu 20 grudnia 2017 roku powód (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. wytoczył przeciwko pozwanej E. G. w elektronicznym postępowaniu upominawczym powództwo o zapłatę kwoty 20.467,53 zł wraz umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty 18.489,60 zł od dnia 19 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 1.926,23 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, ponadto wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód podniósł, że dochodzona pozewm wierzytelność wynika z braku zapłaty przez pozwaną kwoty z tytułu zawartej w dniu 29 sierpnia 2016 roku umowy kredytowej. Pozwana nie wywiązała się z obowiązku terminowej spłaty rat kredytu, na skutek czego, po upływie okresu wypowiedzenia w dniu 29 sierpnia 2017 roku całość zadłużenia pozwanej została postawiona w stan wymagalności. Na dochodzoną pozewm kwotę składają się: niespłacony kapitał – 18.489,60 zł, odsetki – 1.926,23 zł, opłaty za pakiet usług bankowych – 51,70 zł (4,70 zł miesięcznie przez okres obowiązywania umowy).

(pozew w e.p.u. k. 2-4)

W dniu 23 stycznia 2018 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie wydał w przedmiotowej sprawie nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, którym zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną wierzytelność wraz z kosztami procesu.

Powyższy nakaz pozwana zaskarżyła sprzeciwem w całości, wnosząc o oddalenie powództwa w całości.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2018 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stwierdził skuteczne wnieście sprzeciwu i utratę mocy nakazu zapłaty w całości oraz przekazał rozpoznanie sprawy do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi.

(nakaz zapłaty k. 4v., sprzeciw k. 5-5v., postanowienie k. 9v.)

Po przekazaniu sprawy z e.p.u., powód uzupełnił braki pozwu i podtrzymał powództwo w całości.

(pismo procesowe k. 11, pozew k. 13-14)

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2019 roku Sąd, uwzględniając wniosek pozwanej z dnia 6 sierpnia 2018 roku, ustanowił dla niej pełnomocnika z urzędu.

(wniosek k. 30, postanowienie k. 42)

W piśmie procesowym z dnia 8 listopada 2018 roku pełnomocnik pozwanej z urzędu wniósł o oddalenie powództwa w całości z uwagi na nieważność umowy kredytowej, będącej następstwem wady oświadczenia woli pozwanej polegającej na braku świadomości i swobody w podjęciu decyzji i wyrażeniu woli. Replikując na powyższe powód podtrzymał pozew w całości. Do zakończenia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie.

(pismo procesowe k. 47-48, k. 51-52, protokół rozprawy k. 58-59)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana E. G. w dniu 29 sierpnia 2016 roku zawarła z (...) Bank Spółką Akcyjną we W. umowę o kredyt gotówkowy plus nr (...). Na mocy zawartej umowy powód udzielił pozwanej kredytu w wysokości 19.621,42 zł, z czego kwota 1.800 zł została wypłacona pozwanej z przeznaczeniem na cele konsumpcyjne, kwota 9.683,58 zł - na spłatę zobowiązań finansowych kredytobiorcy wobec banku, kwota 5.827,56 zł - na sfinansowanie składki za ubezpieczenie, ponadto kwota kredytu obejmowała prowizję - 1.960,18 zł, składkę z tytułu ubezpieczenia assistance - 342 zł oraz opłatę za wybrany przez kredytobiorcę sposób przekazania środków pieniężnych - 8,10 zł. Przyznaną kwotę wraz z odsetkami (4.811,41 zł) pozwana zobowiązała się spłacić w 60 miesięcznych ratach w kwocie po 411,91 zł w przypadku pierwszych 59 rat oraz 412,14 zł w przypadku ostatniej raty, płatnych do 29-go dnia każdego miesiąca, przy czym termin wymagalności pierwszej raty ustalono na dzień 29 września 2016 roku. Termin spłaty kredytu strony oznaczyły na dzień 29 sierpnia 2021 roku.

Niespłacenie raty kredytu w ustalonym terminie powodowało powstanie zadłużenia przeterminowanego, od którego kredytodawca pobierał odsetki karne w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (14% na dzień zawarcia umowy). Ponadto kredytodawca był uprawniony do naliczania opłat za podjęte działania monitorująco-upominawcze. W przypadku nieuregulowania w terminie dwóch pełnych rat kredytu, kredytodawca mógł wypowiedzieć umowę, po uprzednim wezwaniu kredytobiorcy do zapłaty zaległych rat lub ich części w terminie nie krótszym niż 14 dni od daty otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy. Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni.

(umowa kredytu k. 17-18, tabela opłat i prowizji k. 20-20v., okoliczności bezsporne)

Pozwana nie wywiązała się z przyjętego na siebie zobowiązania i nie spłacała w terminie rat kredytu, na skutek czego powód podejmował czynności windykacyjne, a ostatecznie wypowiedział przedmiotową umowę.

(wykaz czynności windykacyjnych k. 19-19v., okoliczności bezsporne)

E. G. ujawnia objawy otępienia na podłożu naczyniowego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego. Proces chorobowy miał u pozwanej charakter postępujący, pierwszy poważny incydent naczyniowy (krwotok podpajęczynówkowy) miał miejsce w 1998 roku, w następnych latach nawarstwiały się kolejne incydenty naczyniowe (udary niedokrwienne) skutkujące wieloogniskową destrukcją tkanki mózgowej i jej zanikiem. Powyższym uszkodzeniom towarzyszyły typowe objawy w sferze psychicznej oraz objawy neurologiczne. W badaniu psychiatrycznym u pozwanej stwierdza się wyraźne zaburzenia pamięci świeżej i dawnej, luki pamięciowe, zaburzenia myślenia abstrakcyjnego (przyczynowo-skutkowego) i krytycyzmu, z cechami wzmożonej sugestywności.

Z uwagi na postępującą od 1998 roku destrukcję tkanki mózgowej pozwanej, charakter doznanych przez nią uszkodzeń (zaniki korowe, uszkodzenie płatów skroniowych, płata czołowego) oraz aktualny stan zdrowia psychicznego pozwanej, w chwili zawierania przedmiotowej umowy bankowej z przeważającym prawdopodobieństwem nie była ona zdolna do świadomego, a przede wszystkim swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

(pisemna opinia sądowo-psychiatryczna k. 74-79)

Do dnia wyrokowania pozwana nie uregulowała zadłużenia dochodzonego przedmiotowym powództwem.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, których prawidłowość i rzetelność sporządzenia nie budziła wątpliwości Sądu. Za podstawę ustaleń faktycznych Sąd przyjął ponadto dowód z pisemnej opinii biegłego psychiatry. Oceniając opinię biegłego, Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zawartych w jej treści wniosków, opinia ta była bowiem rzetelna, jasna, logiczna oraz w sposób wyczerpujący objaśniająca budzące wątpliwości kwestie. Wydając opinię biegły oparł się na zgromadzonym w aktach sprawy materiale dowodowym, w tym na dokumentacji medycznej pozwanej. Wydanie opinii poprzedzało przeprowadzenie badania pozwanej. Po wydaniu opinii pełnomocnicy stron nie zgłaszali do niej żadnych zastrzeżeń i nie wnosili o jej uzupełnienie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie niesporne były twierdzenia faktyczne powoda o tym, że pozwana zawarła z nim umowę kredytu gotówkowego, w ramach której bank udzielił pozwanej kredytu w wysokości 19.621,42 zł, który pozwana zobowiązała się zwrócić wraz z odsetkami w 60 miesięcznych ratach. Poza sporem pozostawało ponadto, że pozwana nie wywiązywała się z obowiązków umownych, na skutek czego powód wypowiedział przedmiotową umowę.

W niniejszej w sprawie zaszły jednak przesłanki, o których mowa w art. 82 k.c., skutkujące nieważnością umowy stanowiącej źródło pozwu, co czyni żądanie powoda niezasadnym. Jak wykazało przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, pozwana od 1998 roku ujawnia objawy otępienia na podłożu naczyniowego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, który to proces ma postępujący charakter. E. G. przeszła kilka udarów, które w sposób negatywnie oddziaływały na tkankę mózgową, powodując jej destrukcję. Uszkodzenia te były przy tym rozsiane i dotyczyły wielu struktur mózgu, towarzyszyły im objawy neurologiczne (niedowłady, afazja) oraz w sferze psychicznej (m.in. labilność emocjonalna, stępienie afektu lub tendencja do wygórowanych reakcji emocjonalnych, zaburzenia nastroju, pamięci, myślenia przyczynowo-skutkowego, krytycyzmu). Wprawdzie biegły psychiatra nie był w stanie odtworzyć przebiegu narastania deficytów na przestrzeni czasu z uwagi na charakter załączonej dokumentacji medycznej oraz brak stosownej oceny psychiatrycznej/psychologicznej na kolejnych etapach choroby, to jednocześnie w oparciu o całokształt materiału dowodowego oraz przeprowadzone badanie pozwanej uznał, że pozwana w chwili zawierania przedmiotowej umowy bankowej z przeważającym prawdopodobieństwem nie była zdolna do świadomego, a przede wszystkim swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. W oparciu o wnioski biegłego

psychiatry, a także przeprowadzone badanie psychiatryczne, Sąd przyjął, iż konkluzja biegłego jest wystarczająca do uznania, że przesłanki z art. 82 k.c. zostały spełnione w stosunku do pozwanej. W ocenie Sądu brak kategoriowości opinii biegłego sądowego wynikał z faktu, iż w kwestiach medycznych z uwagi na specyfikę materii ustalenie w sposób ścisły związku przyczynowego pomiędzy chorobą a jej następstwami jest najczęściej niemożliwe, gdyż w świetle wiedzy medycznej w większości wypadków można mówić tylko o prawdopodobieństwie, a rzadko o pewności. Niemniej jednak dokonane przez biegłego szczegółowe omówienie wskazujące nie tylko na systematyczne postępowanie zmian u pozwanej, ale także na ich istotny charakter, co przekładało się nie tylko na stan tkanki mózgowej badanej, ale także na występowanie u niej objawów neurologicznych i psychiatrycznych, pozwala przyjąć, że w chwili zawierania umowy bankowej pozwana nie miała zdolności do świadomego, a przede wszystkim swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Niewątpliwie bowiem proces chorobowy pozwanej hamował proces poznawczy i decyzyjny w czasie zawierania umowy w zakresie analizy dokumentacji i jego skutków. Wskazać należy, że stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. O czym była mowa wyżej, opinia biegłego psychiatry stanowi przekonujący i miarodajny dowód w sprawie. Opinia ta odzwierciedla staranność i wnikliwość w badaniu zleconego zagadnienia, wyjaśnia wszystkie istotne okoliczności, podaje przyczyny, które doprowadziły do przyjętej konkluzji, a równocześnie jest poparta głęboką wiedzą i wieloletnim doświadczeniem zawodowym biegłego. Jednocześnie, w ocenie Sądu, opinii tej nie podważają pozostałe dowody zebrane w sprawie, nie była ona kwestionowana przez strony, ma ona także stanowczy charakter. Co prawda biegły wskazał na wysoki stopień prawdopodobieństwa, gdy idzie o niezdolność E. G. do świadomego oraz swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli, to jednak Sąd podziela pogląd prezentowany w doktrynie, że nie oznacza to jeszcze by opinia nie mogła być uznana za stanowczą (por. J. Gudowski (red.) Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza. Część ogólna, wydanie 9, Warszawa 2008, s. 401-404). Tożsame stanowisko zostało wyrażone w judykaturze (por. m.in. wyrok SO w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2019 roku, I C 1244/12, L.; wyrok SA w Białymstoku z dnia 11 października 2018 roku, I ACa 689/17, L.; wyrok SO w Toruniu z dnia 16 stycznia 2018 roku, I C 2361/17, L.; wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 27 stycznia 2017 roku, I C 2538/15, L.; wyrok SO we Wrocławiu z dnia 28 września 2016 roku, I C 860/13, L.). O czym była mowa wyżej, strona powodowa nie kwestionowała pisemnej opinii sądowno-psychiatrycznej, nie wносиła o jej uzupełnienie, w konsekwencji Sąd uznał, że stanowi ona pełnowartościowy dowód, który może być podstawą czynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Skutkiem takiej oceny było przyjęcie przez Sąd, stosownie do wydanej przez biegłego psychiatrę opinii, iż w dacie zawierania przedmiotowej umowy E. G. nie była w stanie zapoznać się i zrozumieć treści podpisywanej umowy, co czyni złożone przez nią oświadczenie woli o związaniu się umową bankową z dnia 29 sierpnia 2016 roku nieważnym, o czym przesądza treść art. 82 k.c. Przypomnienia wymaga przy tym, że w myśl powołanego przepisu, jakikolwiek powód skutkujący stanem wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, skutkuje nieważnością oświadczenia woli. Oświadczenie złożone w tym stanie powoduje bezwzględną nieważność dokonanej czynności prawnej, co uniemożliwia stronom dochodzenie jakichkolwiek roszczeń z tytułu zawartej umowy. Jak podnosi się w judykaturze, brak świadomości charakteryzuje się brakiem rozeznania, niemożnością zrozumienia posunięć własnych lub też innych osób, niezdawaniem sobie sprawy ze znaczenia własnego postępowania, przy czym stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, nie musi więc oznaczać zupełnego zaniku świadomości (por. m.in. wyrok SN z dnia 11 grudnia 1979 roku, II CR 448/79, OSPiKA 1981/3/45; wyrok SN z dnia 7 lutego 2006 roku, IV CSK 7/05, Legalis nr 173781). Z kolei stan wyłączający swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może być rozumiany tylko jako stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. W przeciwnym wypadku niemal każde oświadczenie woli byłoby dotknięte rozważaną wadą, rzadko bowiem człowiek działa zupełnie swobodnie (por. m.in. cyt. wyrok SN z dnia 7 lutego 2006 roku). Nie ulega także wątpliwości, iż przyczyny zaistnienia takiego zaburzenia stanu psychicznego skutkującego omawianymi następstwami mogą być różnorodne. Może on wynikać nie tylko z choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego, narkomanii i alkoholizmu, ale również z wysokiej gorączki, obłożnej choroby, czy ostatecznego wyczerpania siły woli spowodowanego ciężką chorobą albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych (por. m.in. wyrok SA w Łodzi z dnia 14 marca 2014 roku, I ACa 1253/13, L.). Oczywiście samo wystąpienie stanu chorobowego po stronie składającego oświadczenie woli nie przesądza automatycznie o tym, że nastąpiło ono w stanie wyłączającym świadome

lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Przy badaniu omawianych przesłanek oświadczenia woli istotnym jest bowiem, czy to choroba wywołała taki stan. W omawianej sprawie taki związek przyczynowo-skutkowy został wykazany ponad wszelką wątpliwość.

W konsekwencji powództwo w niniejszej sprawie należało oddalić w całości.

O obowiązku zwrotu kosztów procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik sprawy, na podstawie art. 98 k.p.c. Jej zastosowanie jest uzasadnione faktem, że powództwo było niezasadne w całości, a tym samym powód winien zwrócić pozwanej poniesione przezeń koszty procesu, na które złożyło się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w kwocie 2.400 zł powiększonej o podatek VAT, jako, że pomoc prawna była świadczona na rzecz pozwanej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu (§ 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, Dz.U. 2016, poz. 1714 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.952 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Jednocześnie na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwotę 480,81 zł tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków związanych z wynagrodzeniem biegłego sądowego.

(...), dnia 17 sierpnia 2020 roku

Asesor sądowy Justyna Stelmach